

Kuramdan Uygulamaya

Öğretim İlke ve Yöntemleri

Mehmet TAŞPINAR

14. Baskı

Prof. Dr. Mehmet TAŞPINAR

Kuramdan Uygulamaya ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEMLERİ

ISBN 978-605-241-103-2

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

14. Baskı: Temmuz 2023, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Kuyrukcu
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Salmat Basım Yayıncılık Ambalaj Sanayi Tic. Ltd. Şti.
Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1
İskitler/ANKARA
Tel: (0312) 341 10 20
Faks: (0312) 341 30 50

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No:47771

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Öğretmenler kullandıkları öğretim yöntemleri ile eğitim ortamlarında etkin biçimde yer alırlar. Uzun yıllar etkisini devam ettiren öğretmen merkezli eğitim ortamında öğrenci pasif, kendine sunulanı tartışmasız kabul eden bir konumda yer almıştır. Öğretmen ise ortamın tek hakimi, her türlü düzenlemeyi yapan, öğrenciler adına her türlü kararı veren bir kişidir. Ancak günümüzde bu tür bir ortam tasarımı geçerliliğini yitirmiştir. Artık öğrenci merkezli eğitim ortamları oluşturmak esastır. Günümüzde öğretmen rollerinde de önemli değişimler yaşanmaktadır. Artık öğrencinin, bilginin pasif bir alıcısı olmadığı, öğrenci özelliklerinin iyi belirlenmesi gerektiği, öğrenmenin doğasına uygun bir ortam tasarımının yapılmasının zorunlu olduğu bir gerçektir.

Bu bağlamda öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemleri de her geçen gün çeşitlenmekte ve karmaşıklaşmaktadır. Bu açıdan öğretmenlerin çağdaş öğretim yöntemlerini bilen ve uygulayan bireyler olarak yetiştirilmesi gereklidir.

Öğretmen yetiştirme sistemimizde öğretim yöntemlerinin genel olarak teorik bir içerik yapısı ile öğretmenlere öğretilmeye çalışıldığı söylenebilir. Bir başka deyişle, yöntemler anlatım yöntemiyle öğretilmeye çalışılmaktadır. Oysa “yaparak-yaşayarak öğrenme” esas olduğu günümüzde, öğretmenlerin söz konusu yöntemleri yaparak yaşayarak öğrenebildikleri öğretim ortamlarında yetiştirilmesi gereklidir.

Bu ihtiyaçtan yola çıkılarak yazılan bu kitapta, öğretim yöntemleri ve teknikleri kuramsal olarak açıklanmış, bunun yanı sıra örnek olaylar ve uygulamalı çalışmalara, “aktif öğrenme” anlayışı içinde yer verilmiştir. Bu tür bir içerik oluşturma amacını, öğretmen adaylarının öğretim yöntemlerinin nasıl uygulandığını yaparak yaşayarak öğrenmelerine destek sağlamaktır.

Kitabın sürekli geliştirilmesi gerektiği bir gerçektir. Bu nedenle siz değerli eğitimcilerin ve öğrencilerimin katkılarına her zaman ihtiyaç vardır. Bu konudaki her türlü eleştiri ve katkılarınızı bekler ve kitabın öğretmen yetiştirme sistemimize katkı sağlamasını dilerim.

Ankara, 2023

Prof. Dr. Mehmet TAŞPINAR
ORCID No: 0000-0003-3152-0300

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
İçindekiler.....	v

1. BÖLÜM TEMEL KAVRAMLAR

Giriş.....	1
Eğitim.....	1
İnformal Eğitim ve İnformal Öğrenme (Informal Education and Informal Learning).....	3
Öğretim.....	4
Öğretmen Yeterlilikleri.....	5
Öğrenme	8
Öğrenmeyi Öğrenme	10
Eğitim Programı	10
Öğretim Programı	10
Ders Programı	10
Örtük Program (hidden curriculum, gizli müfredat)	11
Öğretim Modeli	12
Öğretim Stratejisi	12
Öğretim Yöntemi	17
Öğretim Tekniği	18
Özet	19
Değerlendirme Soruları.....	20

2. BÖLÜM EĞİTİMDE PROGRAM GELİŞTİRME SÜRECİ

Giriş.....	27
Program Geliştirme Kavramı.....	27
I. Program Geliştirmede Planlanma ve Organizasyon.....	30
II. İhtiyaç Analizi.....	31
A. İhtiyaç Analizi Yaklaşımları.....	33
B. İhtiyaç Belirleme – Değerlendirme Teknikleri	34
III. Program Tasarısı Hazırlama.....	35

A. Aday Amaçların-Hedeflerin Belirlenmesi	35
B. Gerçekleşecek Amaçlar	37
1. Amaçların Sınıflandırılması	37
2. Amaç Yazma Esasları.....	44
3. Amaçların Davranışsal Olarak İfade Edilmesi.....	45
C. İçerik Oluşturma	50
D. Eğitim Durumlarının Düzenlenmesi	53
1. Öğrenme-Öğretme Modelleri	53
2. Öğretme - Öğrenme Stratejileri	57
A. Öğretme Stratejileri	57
B. Öğrenciler İçin Öğrenme Stratejileri.....	58
3. Öğrenme Stilleri.....	60
4. Öğrenme Yaşantıları.....	61
5. Araç-Gereçler/Ortam Hazırlama.....	62
E. Sınama Durumlarının Planlanması	62
IV. Program Deneme (Alan Testi).....	63
V. Program Değerlendirme	63
Özet	65
Değerlendirme Soruları.....	67

3. BÖLÜM

ÖĞRENME-ÖĞRETME MODEL VE YAKLAŞIMLARI

Programlı Öğretim.....	77
Modüler Öğretim	81
İşbirlikli Öğrenme (Cooperative Learning).....	84
Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Öğrenme	87
Proje Tabanlı Öğrenme.....	90
Oluşturmacılık/Yapılandırmacılık (Constructivism)	95
Yaratıcı Düşünme	98
Yansıtıcı Düşünme ve Yansıtıcı Öğretim.....	100
Kuantum Öğrenme	102
Öğrenme Halkaları.....	105
Özet	108
Değerlendirme Soruları.....	110

4. BÖLÜM

ÖĞRETİM STRATEJİ, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Giriş.....	117
Öğretim Modelleri, Stratejileri, Yöntemleri ve Teknikleri Arasındaki İlişkiler.....	117
Öğretimde Yöntem Kullanmanın Yararları.....	118
Yöntem Seçimini Etkileyen Faktörler	119
Yöntem Seçiminde Temel İlkeler.....	121
Genel Öğretim İlkeleri.....	123
Anlatım Yöntemi	127
Seminer Tekniği.....	132
Konferans Tekniği	133
Tartışma Yöntemi	133
Büyük Grup Tartışması	136
Küçük Grup Tartışması	137
Panel.....	139
Forum Tekniği	141
Münazara Tekniği.....	142
Beyin Fırtınası Tekniği	144
Zıt Panel Tekniği	148
Sempozyum Tekniği	150
Çember Tekniği.....	151
Altı Şapkalı Düşünme Tekniği.....	153
Soru Cevap Yöntemi	158
Problem Çözme Yöntemi	174
Gösterip Yaptırma Yöntemi.....	178
Örnek Olay Yöntemi	182
Gezi – Gözlem Yöntemi.....	187
Rol Oynama Yöntemi.....	190
Benzetim (Simülasyon) Yöntemi.....	195
Drama Yöntemi.....	198
Proje Yöntemi.....	203
Mikro Öğretim.....	204
Kavram Haritaları Yöntemi.....	209
Etkileşimli Küçük Grup Çalışması (Ekgç) Yöntemi.....	215
Aktif Öğrenme Teknikleri.....	219
İstasyon Tekniği.....	220

Görüş Geliştirme Tekniği.....	221
Konuşma Halkası Tekniği	223
Akvaryum Tekniği	224
Kartopu Tekniği.....	226
Altı Ayakkabılı Uygulama Tekniği.....	227
Balık Kılçığı Tekniği.....	231
Metafor Tekniği	233
Eğitsel Oyunlar Tekniği.....	234
Kart Eşleştirme Tekniği	236
V Diyagramı Tekniği	238
Özet	241
Değerlendirme Soruları.....	245

5. BÖLÜM

ÖĞRETİMDE PLANLAMA

Giriş.....	261
Öğretme – Öğrenme Etkinliklerinin Planlanması.....	261
Öğretim Etkinliklerinin Planlanmasının Yararları.....	262
Öğretim Planları.....	264
A. Yıllık Plan	264
B. Ünitelendirilmiş Yıllık Plan.....	267
C. Ders Planı (Günlük Ders Planı)	277
1. Ders Planı Hazırlamada Dikkat Edilecek Hususlar	278
2. Ders Planının Bölümleri.....	279
D. 2551 Sayılı Tebliğler Dergisine Göre Ders Planları	287
E. Çoklu Zeka Kuramına Dayalı Ders Planı.....	294
F. Okul Öncesi Eğitimde Günlük Plan Hazırlama	304
G. Öğretim Yaprakları	313
Özet	318
Değerlendirme Soruları.....	319

6. BÖLÜM

EĞİTİM-ÖĞRETİM SÜRECİNDE YARARLANILAN ARAÇ-GEREÇLER VE ETKİLİ KULLANIMI

Giriş.....	325
Araç – Gereçlerin Önemi.....	325
Araç – Gereçlerin Tasarlanması ve Seçimi.....	328
Başlıca Araç – Gereçler ve Kullanımı	329
Gerçek Eşyalar ve Modeller	330
Tepegöz Projektörleri.....	330
Slaytlar.....	330
Tahtalar	331
Yazılı Materyaller.....	331
Grafikler.....	331
Resimler	332
Film Makinesi ve Hareketli Filmler	332
Televizyon ve Video	332
Radyo	332
Teyp, Ses Bantları ve CD'ler	333
Etkileşimli Video	333
Projeksiyon.....	333
Bilgisayar	333
Özet	335
Değerlendirme Soruları.....	336

7. BÖLÜM

EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Giriş.....	341
Değerlendirme Neden Gereklidir?.....	341
1. Ders Değerlendirme.....	342
Not Vermenin Özellikleri.....	343
2. Program Değerlendirme	344
Özet	348
Değerlendirme Soruları.....	349

8. BÖLÜM

ÖĞRENCİLERİN ÇALIŞMA ALIŞKANLIKLARININ GELİŞTİRİLMESİ

Giriş.....	355
Sınıfta Aktif Öğrenci.....	355
Aktif Öğrenci İçin Etkili İletişim.....	356
Etkili Sınıf Yöntemi	358
Öğrencilerin Çalışma Alışkanlıklarının Bilinmesi.....	361
Öğrencilerin Çalışma Alışkanlıklarının Geliştirilmesi İçin Öneriler.....	362
Özet	364
Değerlendirme Soruları.....	365
Kaynakça.....	369
EK – I Kuramdan Uygulamaya Öğretim İlke ve Yöntemleri Kitabı Kapsamında Yapılacak Grup Çalışmaları İçin Rehber İlkeler	383
EK - II Kitap Değerlendirme Formu	387